

TRƯỜNG ĐẠI HỌC LUẬT HÀ NỘI

Giáo trình

LÝ LUẬN NHÀ NƯỚC VÀ PHÁP LUẬT

**NHÀ XUẤT BẢN CÔNG AN NHÂN DÂN
HÀ NỘI - 2009**

MỤC LỤC

	<i>Trang</i>
LỜI NÓI ĐẦU	5
PHẦN MỘT	7
NHỮNG KHÁI NIỆM CHUNG	
Chương I	
ĐỐI TƯỢNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU CỦA LÝ LUẬN VỀ NHÀ NƯỚC VÀ PHÁP LUẬT	7
1 Đối tượng nghiên cứu của lý luận về nhà nước và pháp luật	7
2 Lý luận về nhà nước và pháp luật trong hệ thống khoa học xã hội và khoa học pháp lý	9
3 Phương pháp nghiên cứu của lý luận về nhà nước và pháp luật	13
4 Sự phát triển của lý luận về nhà nước và pháp luật	17
5 Ý nghĩa và yêu cầu của môn học	24

Chương II

NGUỒN GỐC CỦA NHÀ NƯỚC VÀ PHÁP LUẬT	27
1 Chế độ cộng sản nguyên thủy và tổ chức thị tộc - bộ lạc	30
2 Quyên lực xã hội và quy phạm xã hội trong chế độ cộng sản nguyên thủy	32
3 Sự tan rã của tổ chức thị tộc và sự xuất hiện nhà nước	35
4 Nguồn gốc của pháp luật	42

Chương III

BẢN CHẤT, CÁC KIỂU VÀ CÁC HÌNH THỨC NHÀ NƯỚC

1 Bản chất nhà nước	45
2 Khái niệm chức năng của nhà nước và bộ máy nhà nước	53
3 Các kiểu nhà nước	56
4 Hình thức nhà nước	58

Chương IV

BẢN CHẤT, ĐẶC TRUNG, VAI TRÒ, CÁC KIỂU VÀ HÌNH THỨC PHÁP LUẬT

1 Bản chất và những đặc trưng cơ bản của pháp luật	63
2 Vai trò của pháp luật	73

3	Các kiểu pháp luật	79
4	Các hình thức pháp luật	81

PHẦN HAI

	CÁC KIỂU NHÀ NƯỚC VÀ PHÁP LUẬT CHIẾM HỮU NÔ LỆ, PHONG KIẾN VÀ TƯ SẢN	85
--	--	----

Chương V

	NHÀ NƯỚC VÀ PHÁP LUẬT CHIẾM HỮU NÔ LỆ	85
1	Nhà nước chiếm hữu nô lệ	85
2	Pháp luật chiếm hữu nô lệ	99

Chương VI

	NHÀ NƯỚC VÀ PHÁP LUẬT PHONG KIẾN	113
1	Nhà nước phong kiến	113
2	Pháp luật phong kiến	127

Chương VII

	NHÀ NƯỚC TƯ SẢN	135
1	Cơ sở kinh tế - xã hội và bản chất giai cấp của nhà nước tư sản	138
2	Chức năng của nhà nước tư sản	145
3	Hình thức của nhà nước tư sản	156
4	Bộ máy nhà nước tư sản	165

Chương VIII

PHÁP LUẬT TƯ SẢN 173

- 1 Bản chất và ý nghĩa xã hội của pháp luật tư sản 173
- 2 Hình thức và hệ thống pháp luật tư sản 188
- 3 Vấn đề pháp chế tư sản. 195

PHẦN BA

NHÀ NƯỚC XÃ HỘI CHỦ NGHĨA 201

Chương IX

SỰ RA ĐỜI VÀ BẢN CHẤT CỦA NHÀ NƯỚC XÃ HỘI CHỦ NGHĨA 201

- 1 Tính tất yếu khách quan và sự ra đời của nhà nước xã hội chủ nghĩa 201
- 2 Bản chất của nhà nước xã hội chủ nghĩa 211
- 3 Bản chất và những đặc trưng cơ bản của Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam 217

Chương X

CÁC CHỨC NĂNG CƠ BẢN CỦA NHÀ NƯỚC XÃ HỘI CHỦ NGHĨA 229

- 1 Khái niệm chức năng nhà nước xã hội chủ nghĩa 229
- 2 Các chức năng đối nội 231
- 3 Các chức năng đối ngoại 245

Chương XI

CÁC HÌNH THỨC NHÀ NƯỚC XÃ HỘI CHỦ NGHĨA

- 1 Khái niệm hình thức nhà nước xã hội chủ nghĩa
- 2 Các hình thức nhà nước xã hội chủ nghĩa 251
- 3 Mối quan hệ giữa bản chất và hình thức của nhà nước xã hội chủ nghĩa 261

Chương XII

BỘ MÁY NHÀ NƯỚC XÃ HỘI CHỦ NGHĨA 265

- 1 Khái niệm bộ máy nhà nước xã hội chủ nghĩa 265
- 2 Các loại cơ quan nhà nước xã hội chủ nghĩa 271
- 3 Các nguyên tắc tổ chức và hoạt động cơ bản của bộ máy nhà nước xã hội chủ nghĩa 282
- 4 Vấn đề xây dựng và hoàn thiện bộ máy nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam 294

Chương XIII

NHÀ NƯỚC TRONG HỆ THỐNG CHÍNH TRỊ XÃ HỘI CHỦ NGHĨA 299

- 1 Khái niệm và đặc điểm của hệ thống chính trị xã hội chủ nghĩa 299
- 2 Vị trí, vai trò của Nhà nước trong hệ thống chính trị xã hội chủ nghĩa 306
- 3 Quan hệ giữa nhà nước và Đảng cộng sản trong hệ thống chính trị xã hội chủ nghĩa 311

4	Quan hệ giữa nhà nước và các tổ chức xã hội trong hệ thống chính trị xã hội chủ nghĩa	318
5	Đổi mới hệ thống chính trị Việt Nam và vấn đề nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam	322

PHẦN BỐN

	PHÁP LUẬT XÃ HỘI CHỦ NGHĨA	329
--	----------------------------	-----

Chương XIV

	BẢN CHẤT, VAI TRÒ VÀ HỆ NGUYÊN TẮC CƠ BẢN CỦA PHÁP LUẬT XÃ HỘI CHỦ NGHĨA	329
--	--	-----

1	Bản chất của pháp luật xã hội chủ nghĩa	329
2	Vai trò của pháp luật xã hội chủ nghĩa	336
3	Hệ nguyên tắc cơ bản của pháp luật xã hội chủ nghĩa	347

Chương XV

	HÌNH THỨC PHÁP LUẬT XÃ HỘI CHỦ NGHĨA	353
--	--------------------------------------	-----

1	Khái niệm hình thức pháp luật xã hội chủ nghĩa	353
2	Các loại văn bản quy phạm pháp luật ở Việt Nam	357
3	Hiệu lực của văn bản quy phạm pháp luật	367

Chương XVI

	QUY PHẠM PHÁP LUẬT	375
--	--------------------	-----

1	Khái niệm quy phạm pháp luật	375
2	Cấu trúc của quy phạm pháp luật	383

3	Những cách thức thể hiện quy phạm pháp luật trong các điều luật	394
---	---	-----

4	Phân loại các quy phạm pháp luật	396
---	----------------------------------	-----

Chương XVII

HỆ THỐNG PHÁP LUẬT XÃ HỘI CHỦ NGHĨA		399
-------------------------------------	--	-----

1	Khái niệm hệ thống pháp luật	399
---	------------------------------	-----

2	Những tiêu chuẩn cơ bản để xác định mức độ hoàn thiện của một hệ thống pháp luật	406
---	--	-----

3	Các ngành luật trong hệ thống pháp luật Việt Nam	409
---	--	-----

4	Xây dựng pháp luật và hệ thống hóa pháp luật	414
---	--	-----

Chương XVIII

Ý THỨC PHÁP LUẬT XÃ HỘI CHỦ NGHĨA		421
-----------------------------------	--	-----

1	Khái niệm ý thức pháp luật	421
---	----------------------------	-----

2	Cấu trúc và phân loại ý thức pháp luật	425
---	--	-----

3	Mối quan hệ giữa ý thức pháp luật và pháp luật	426
---	--	-----

4	Vấn đề bồi dưỡng và giáo dục nâng cao ý thức pháp luật xã hội chủ nghĩa	430
---	---	-----

Chương XIX

QUAN HỆ PHÁP LUẬT		435
-------------------	--	-----

1	Khái niệm quan hệ pháp luật	435
---	-----------------------------	-----

2	Thành phần của quan hệ pháp luật	442
---	----------------------------------	-----

3	Sự kiện pháp lý	457
---	-----------------	-----

Chương XX

THỰC HIỆN PHÁP LUẬT 465 VÀ ÁP DỤNG PHÁP LUẬT

- 1 Thực hiện pháp luật 465
- 2 Áp dụng pháp luật 470
- 3 Các giai đoạn của quá trình áp dụng pháp luật 476
- 4 Áp dụng pháp luật tương tự 483
- 5 Giải thích pháp luật 486

Chương XXI

HÀNH VI PHÁP LUẬT, VI PHẠM PHÁP LUẬT 491 VÀ TRÁCH NHIỆM PHÁP LÝ

- 1 Hành vi pháp luật 491
- 2 Vi phạm pháp luật 496
- 3 Trách nhiệm pháp lý 505
- 4 Đấu tranh phòng và chống vi phạm pháp luật 517
trong chủ nghĩa xã hội

Chương XXII

PHÁP CHẾ XÃ HỘI CHỦ NGHĨA 521

- 1 Khái niệm pháp chế xã hội chủ nghĩa 521
- 2 Những yêu cầu cơ bản của pháp chế xã hội chủ nghĩa 526
- 3 Vấn đề tăng cường pháp chế xã hội chủ nghĩa 530

Chương XXIII

ĐIỀU CHỈNH PHÁP LUẬT.	537
CƠ CHẾ ĐIỀU CHỈNH PHÁP LUẬT VÀ HIỆU QUẢ CỦA PHÁP LUẬT.	

1 Điều chỉnh pháp luật	537
2 Cơ chế điều chỉnh pháp luật	545
3 Hiệu quả pháp luật	550